

To: 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl];
 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl];
From: 5.1.2e [5.1.2e @rivm.nl]
Sent: Tue 8/24/2021 10:44:07 AM
Subject: bijdrage 5.1.2e aan WRR studie
Received: Tue 8/24/2021 10:44:09 AM
[Covid-19 Expertisies op de gevolgen voor samenleving en beleid.pdf](#)

Best allen,

Ik stuur jullie de WRR bundel door over de corona toekomstverkenning die door KNAW / WRR uitgevoerd is. 5.1.2e en ik hebben in een eerder stadium gesproken met de PLs om vanwege afstemming met de c-VTV. Het is een mooie verzameling van verhalen. Opmerkelijk vind ik de bijdrage van 5.1.2e, en dan met name hoe hij de VTV-2018 en c-VTV neerzet. Niet zozeer verkeerd, maar wel wat gekleurd. Hieronder de betreffende tekst.

Groet

5.1.2e

Gezondheid en gezondheidszorg
 Ontwikkelingen en beleidsopgaven in het licht van de COVID-19-pandemie
 5.1.2e

Inleiding

Wordt het na de COVID-19-pandemie weer business as usual, of moet deze pandemie aanleiding zijn voor grote beleidsaanpassingen? Dat is een vraag die op veel terreinen speelt, want terwijl we alles in het werk stellen om zo snel mogelijk het normale leven weer op te pakken, moeten we ons ook de vraag stellen in hoeverre dat 'normale' leven niet mede de oorzaak was van de enorme schade die deze pandemie heeft aangericht.

In deze notitie doe ik daarom een poging om 'voorbij' de pandemie te kijken naar wat deze betekent voor al langer lopende ontwikkelingen en bijbehorende beleidsopgaven op het gebied van gezondheid en gezondheidszorg. Nog in 2018 werd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) een 'Volksgezondheid Toekomst Verkenning' gepubliceerd, die de op dat moment verwachte ontwikkelingen handzaam in beeld bracht. De titel van die verkenning, 'Een gezond vooruitzicht', klinkt in het licht van de pandemie die eind 2019 uitbrak inmiddels bijna ironisch. Maar de vooruitzichten waren dan ook, volgens de opstellers, behoorlijk rooskleurig.²

In de toekomst zouden we namelijk nog langer leven, weliswaar met meer ziekte en een door vergrijzing grotere vraag naar gezondheidszorg, maar die situatie zou dan weer deels worden verlicht door nieuwe technologische ontwikkelingen zoals digitalisering en robotisering. Voor de determinanten van gezondheid werd een gemengd beeld voorzien: in de toekomst zou er weliswaar minder worden gerookt, maar juist meer overgewicht zijn, en er zou aandacht nodig blijven voor kwetsbare groepen zoals mensen met een lagere sociaaleconomische status. Anderzijds waren er gelukkig voldoende 'handelingsopties' om al deze problemen het hoofd te bieden.

Eind 2020 bracht het RIVM een update van deze toekomstverkenning uit, getiteld 'Verder kijken dan corona', waarin – heel kort samengevat – werd gesteld dat de vooruitzichten voor de volksgezondheid door de pandemie niet wezenlijk waren veranderd.³ Is dat werkelijk zo? Ik denk dat een terugkeer naar business as usual noch mogelijk noch wenselijk is, en wel om vier redenen.

1 Em. hoogleraar Maatschappelijke Gezondheidszorg aan het Erasmus MC, Rotterdam.

2 RIVM 2018.

3 Wel werd gesignaleerd dat veel beleidsopgaven, zoals het bestrijden van overgewicht en gezondheidsongelijkheid,

door de coronacrisis nog urgenter zijn geworden, en werd ook de hoop uitgesproken dat de coronacrisis zou worden aangegrepen om een aantal ontwikkelingen (zoals digitalisering van de zorg) te versnellen (<https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/magazine>). De snelle acceptatie van digitale communicatie (binnen en buiten de gezondheidszorg) lijkt inderdaad één van de opmerkelijkste ontwikkelingen van 2020 te zijn, met mogelijk positieve gevolgen voor onder meer de productiviteit van de gezondheidszorg.